

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України
Кафедра професійної мовної комунікації

Єремєєва Н.Ф.

**ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ
«УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПРЯМУВАННЯМ»**

для підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти у
галузі знань 26 «Цивільна безпека»
за спеціальністю 261 (2,10 р.н.) «Пожежна безпека»

Черкаси 2021

ББК 81.2
К 68

Єремєєва Н.Ф.

Українська мова за професійним спрямуванням : Завдання та методичні вказівки для виконання контрольної роботи для слухачів 2 курсу відділення заочного навчання за спеціальністю 261 «Пожежна безпека» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». – Черкаси: Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2021. – 12 с.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри іноземних мов, протокол № 2 від 07.09.21р.

Рецензент:

Хаткова Лариса Василівна, заступник начальника кафедри з пожежно-профілактичної діяльності факультету пожежної безпеки Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, кандидат педагогічних наук, доцент, полковник служби цивільного захисту

ББК 81.2 К 68
©ЧПБ, 2019

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	4
2. Варіант 1.....	5
3. Варіант 2.....	8
4. Література	11

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Завдання та методичні вказівки для виконання контрольної роботи з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» складаються зі змісту, пояснювальної записки, варіантів контрольної роботи №1, №2 та списку рекомендованої літератури.

Виконання контрольної роботи з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» слухачами відділення заочного навчання передбачено навчальним планом. Запропонована контрольна робота розроблена на основі навчальної програми за спеціальністю 261 «Пожежна безпека» за освітньокваліфікаційним рівнем «бакалавр» у галузі знань 26 «Цивільна безпека».

Основна мета навчання – практичне оволодіння українською мовою, формування комунікативної компетенції, необхідної для зразкового професійного мовлення. Завдання контрольної роботи охоплюють всі аспекти навчання мови: фонетичний, лексичний та граматичний. Здобувачі повинні вміти складати ділові документи, розкривати теоретичні та практичні питання, пов'язані з розвитком та становленням мови.

Контрольна робота повинна бути виконана на листках формату А4, використовуючи комп'ютерний набір. Спочатку потрібно вказати варіант, а потім виконувати завдання. При виборі варіанту користуйтеся таким шифром: якщо номер вашої залікової книжки закінчується на 0 або непарну цифру, виконуйте варіант №1, якщо на парну цифру, виконуйте варіант № 2.

ВАРІАНТ 1.

1. Дайте визначення мови, вкажіть основні функції мови. Охарактеризуйте норми літературної мови.
2. Етика ділових паперів. Складіть автобіографію.
3. Скажіть правильно: приймати участь, учбовий, міроприємства, на протязі, любий, являється.
4. Підкресліть правильний варіант: грейпфрут, грейпфрут, грейпфрут; безналічний, безготівковий; наложений платіж, накладений платіж, післяплата.
5. Поставте іменник чоловічого роду «графік» у форму родового відмінка однини. Піти у відпустку відповідно до графік... . Сьогодні вивчали будову графік ... .
6. Визначте кількість букв та звуків у поданих словах: яблуко, п'ятниця, в'юн, юнак, український, єдність, повторення.
7. Замініть окремі звуки так, щоб утворилися нові слова: кіт, кора.
8. Поставте наголос в поданих словах: алфавіт, видання, договір, вишиванка, визвольний, отаман.
9. Скажіть українською: кружка, полотенце, ножниці, ковчор, шкаф, кожаний.
10. Запишіть слова, вставляючи замість крапок апостроф: бур...як, бур...ян, міжбрів...я, зор...яний, п...ятниця, сім...я, вітр...к.
11. Запишіть слова, вставляючи замість крапок м'який знак: долон..я, міл...ко, в'яз...кіст..., майбутн..ого, дяд...ко, повіс...т...ю, в тан...ці, зозул...ка, жмен...ка, козац...кий, т..охкати, парасол...ка, у таріл...ці.
12. Запишіть, розкриваючи дужки: прем'єр(міністр), (напів)забутий, (пів)'яблука, пів(Європи), сіро(голубий), пів(хліба), що(сили).
13. виправте помилки, звертаючи увагу на правила вживання великої літери: дніпро, збройні сили України, східна україна, Бог, чехія, європа, чорне Море, Тихий океан, гора говерла, генеральний прокурор україни, Сполучені Штати америки.
14. Утворіть прикметники від поданих іменників, звертаючи увагу на чергування приголосних: Париж, чех, Німеччина, товарищ, ткач, козак, пісок, Черкащина, рука, сонце, дорога, Кременчук, книга, Дрогобич, князь, Запоріжжя, Золотоноша.
15. Запишіть подані числівники в орудному відмінку: Сім, п'ять, два, десять, вісім, три, шість, сто, тридцять шість, сто сорок один.
16. Запишіть подані іменники в орудному відмінку: радість, свідомість, осінь, переконливість, інформація, аргументованість.

17. Утворіть прикметники від поданих слів. Зверніть увагу на правопис: мовлення, відмінність, суть, ключ, логіка, конкретизація, стислість, мислення.
18. виправте помилки в поданих словах: надбаня, зближіння, постатті, статя, авторететний, на вмисне, відміність, проект, дискуссія, впровадження, зявитися, відношеня, мово-знавець.
19. Утворіть слова, використовуючи префікси при-, пре-. Зверніть увагу на правопис: чудовий, великий, гарний, ходити, нести, холодний, везти, малий, красивий, писати, світлий, будувати, високий, летіти.
20. Запишіть подані іменники у формі кличного відмінка: Ольга Василівна, Олег Петрович, пан генерал, добродій Іван, пан ректор, пан начальник факультету, пан начальник інституту, Владислав Дмитрович, Валерія Сергіївна, Віталій Миколайович, пан міністр.
21. Утворіть фемінітиви від поданих іменників, якщо це можливо: професор, бідолаха, суддя, директор, перукар, вчитель, робітник, психолог, інженер, математик, працівник, кадровик, пілот, стюард, адвокат, касир.
22. Поставте подані словосполучення в знахідному і орудному відмінках: ширша площа, важчий контейнер, найскладніша задача, найкращий учень, важча ноша, колюча огорожа, старіша груша, новіший будинок, дорожча сукня.
23. Від поданих кількісних числівників утворіть порядкові: два, п'ять, тридцять один, вісім, сорок три, двісті вісімнадцять, триста двадцять шість.
24. Провідмініяйте подані займенники: що-небудь, цей.
25. Запишіть подані займенники, розкриваючи дужки: де(який), аби(що), який(небудь), будь(який), казна(хто), де(хто), де(що).
26. Визначте спосіб, час та особу поданих дієслів, де це можливо: шукай, відкрив, зрадів би, читаю, скажи, напиши, розпочав би, допомогла, працюю, досягнув би.
27. Доберіть антоніми до поданих слів: холодний, веселий, приїзд, активний, практичний, мокрий, чорний, великий.
28. Доберіть синоніми до поданих слів: думати, сміливий, конкуренція, акція, бізнесмен, кон'юнктура.
29. Згрупуйте у пари подані пароніми: об'єктивний, інстанція, адресат, особовий, авторитетний, гарантійний, людний, кампанія, сусідній, демонстративний, економіка, ізоляторний, шукати, абонент, дипломат, тактичний, ефектний, громадський, білити, загроза, об'єктний, ідентифікаційний, адресант, особистий, економія, авторитарний, гарантований, людяний, вензель, компанія,

демонстраційний, ізоляційний, ошукати, абонемент, тактовний, ідентичний, ефективний.

30. Замініть словом або словосполученням подані фразеологізми: мозолити очі, заснути навіки, ані пари з вуст, взимку снігу не випросити, вухам не вірити, гратися з вогнем, гризти граніт науки.
31. Напишіть та розтлумачте 10 термінів, що стосуються пожежної безпеки.

ВАРІАНТ 2.

1. Охарактеризуйте стилі сучасної української літературної мови. Напишіть основні критерії класифікації документів.
2. Етика ділових паперів. Складіть характеристику.
3. Скажіть правильно: надсилати по адресу, слідує зупинка, усі бажаючі, Сорочинська ярмарка, прийняти постанову, вибирати на посаду.
4. Підкресліть правильний варіант: миючий засіб, мийний засіб, засіб для миття; відкрити вікно, відчинити вікно; проблема полягає, проблема заключається.
5. Поставте іменник чоловічого роду «декан» у форму родового відмінка однини. Побачити декан... біля аудиторії. Запросити декан ... на зустріч.
6. Визначте кількість букв та звуків у поданих словах: поліція, Україна, Юрій, полиця, визволення, ярмарок, обладнання.
7. Замініть окремі звуки так, щоб утворилися нові слова: сік, пити.
8. Поставте наголос в поданих словах: читання, мабуть, кілометр, каталог, квартал, експерт.
9. Скажіть українською: рубашка, адрес, бути правим, по четвергам, безразлічно, конспект по історії.
10. Запишіть слова, вставляючи замість крапок апостроф, якщо це потрібно: М...юнхен, духм...яний, пір...їна, р...яд, розв...язати, пам...ятка, різдв...яний.
11. Запишіть слова, вставляючи замість крапок м'який знак: слиз...кий, кул...ка, дон...ка, дон...чин, нян...ка, річен...ка, кишен...ка, куз...ня, відсутніст..., шіст...сот, віл...ний, виховател..., борет...ся.
12. Запишіть, розкриваючи дужки: (праце)здатний, (само)кат, (верто)літ, (напів)автомат, (нижче)згаданий, (ні)який, (не)года, (не)щадний, (недо)казати, (пів)відра, (пів)коло.
13. виправте помилки, звертаючи увагу на правила вживання великої літери: мавка, червона шапочка, Венера, Міністерство науки та освіти України, чумацький шлях, Земля, Місяць, черкаська область, азовське море, дитсадок «рукавичка».
14. Утворіть прикметники від поданих іменників, звертаючи увагу на чергування приголосних: Кавказ, солдат, велетень, тюрк, емігрант, Страсбург, область, Абхазія, модерніст, честь, гігант, казах, турист, журналіст, Киргизія, юнак, друг.
15. Запишіть подані числівники в орудному відмінку: три, шість, один, чотирнадцять, п'ять, два, сім, тисяча, двадцять вісім, двісті дев'яносто чотири.

16. Запишіть подані іменники в орудному відмінку: відкриття, положення, життя, коріння, нація, теза.
17. Утворіть прикметники від поданих слів. Зверніть увагу на правопис: галузь, надійність, критика, теорія, комунікація, електрон, домінанта, фах.
18. виправте помилки в поданих словах: кар'єрний, коригувати, зусилья, прод'юсер, рез'юме, документація, ефективний, прегадайте, прикрасний, дорощий, бессоромний, книго-люб, м'ята.
19. Утворіть слова, використовуючи префікси при-, пре-. Зверніть увагу на правопис: єднати, гарячий, сідати, значити, вдалий, копати, пекти, легкий, сипати, низький, зупинити, тиснути, вабити, бити.
20. Запишіть подані іменники у формі кличного відмінка: пані Вікторія, Олександр Пилипович, Володимир Олексійович, Олена Станіславівна, Любов Антонівна, пан декан, пан директор, товариш полковник, юнак, батько, Ткаченко Петро Петрович, Борисенко Людмила Володимирівна.
21. Утворіть фемінітиви від поданих іменників, якщо це можливо, підкресліть іменники подвійного роду: футболіст, базака, тенісист, машиніст, сирота, швейцар, адміністратор, викладач, інструктор, невдаха, інспектор, рятувальник, пожежник, лектор, завідувач, начальник.
22. поставте подані словосполучення в знахідному і орудному відмінках: більший внесок, кращий одяг, гаряча їжа, смачніший обід, солоніша каша, більша баржа, кривіша межа, нижча вежа, холодний дощ.
23. Від поданих кількісних числівників утворіть порядкові: дев'ятсот сорок дев'ять, тридцять два, дев'яносто сім, сімсот, тисяча, сто, вісімдесят вісім.
24. Провідмініяйте подані займенники: хто-небудь, я.
25. Запишіть подані займенники, розкриваючи дужки: нічи(його), (ні)(на)кому, хто(зна)що, хтозна(скільки), аби(з)чим, казна(що), що(небудь), де(сь), будь(хто), аби(кого), ні(у)кого, ні(до)чого.
26. визначте спосіб, час та особу поданих дієслів, де це можливо: скажу, читатимемо, працюй, прийшов, знайшов би, принесла, зробимо, знайдуть, оприлюднили, прочитав би.
27. Доберіть антоніми до поданих слів: фрукти, зав'язати, знизити, побудувати, ледачий, хворий, сучасний, світло, логічний, політичний, адвокат, екстраверт, говорити, плакати, довгий, флора.
28. Доберіть синоніми до поданих слів: розмовляти, щезнути, вчитель, дебати, тиражувати, індустрія.
29. Знайдіть помилки у вживанні іншомовних слів: 1. На мій адрес прийшов чужий лист. 2. Діти подарували ветеранам пам'ятні сувеніри. 3. Я купив новий абонент до міського басейну. 4. Таке ж аналогічне рішення прийняла педагогічна

рада. 5. На яку інстанцію бігає рекордсмен вашої школи? 6. Банк надав нам безкоштовний кредит. 7. У руках Микола тримав новенький дипломант. 8. У магазині він розплатився вензелем. 9. У податковій інспекції кожному видають його ідентичний номер. 10. На актрисі була ефективна сукня. 11. На завод привезли дефектні ізолятори.

30. Замініть словом або словосполученням подані фразеологізми: десятою дорогою обминати, грати першу скрипку, знати як свої п'ять пальців, покласти під сукно, приймати за чисту монету, своя сорочка ближча до тіла, Сизіфова праця.

31. Напишіть та розтлумачте 10 термінів, що стосуються пожежної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко О., Тищенко О. Правопис. Українська мова. Правопис у таблицях. Тестові завдання. Готуймося до ЗНО. – К. : Книголав, 2021. – 70 с.
2. Бардакова Ю. Уживаймо влучно, або як уникнути найпоширеніших помилок. Візуалізований довідник. – К. : вид-во «Основа», 2021. – 85 с.
3. Бодик О. Глушик Т. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. – К. : Центр учбової літератури, 2021. – 270 с.
4. Глушик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери : навч. посіб. / С. В. Глушик, О. В. Дияк, С. В. Шевчук. – Вид. 7-ме, випр. – К. : Літера ЛТД, 2013. – 416 с.
5. Голосовська Г. Українська мова для всіх. – К. : вид-во «Академія», 2021. – 125 с.
6. Дворецька Ю. Помилкаріум. Моя українська правильна та вишукана. – К. : вид-во «Основа», 2021. – 110 с.
7. Караман С. О., Копусь О. А., Тихоша В. І. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С. О. Караман, О. А. Копусь, В. І. Тихоша та ін. ; за ред. С. О. Карамана, О. А. Копусь. – К. : Літера ЛТД, 2013. – 544с.
8. Микитюк О.Р. Сучасна українська мова. – К. : вид-во «Основа», 2021. – 225 с.
9. Шевчук С. В. Українське професійне мовлення : навч. посіб. / С. В. Шевчук. – К. : Алерта, 2011. – 248 с.
10. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – К. : Алерта, 2010. – 696с.

СЛОВНИКИ

- Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. – К. : Знання, 2004 . – 367 с.
- Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К. : Наукова думка, 2000. – 680с.
- Словник синонімів української мови : у 2-х томах / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук, та ін. – К. : Наукова думка, 1999-2000.
- Словник української мови в 11-ти томах / І. К. Білодід та ін. – К. : Рад. школа, 1989. – 336с.
- Фразеологічний словник української мови : у 2-х томах / уклад. Білоноженко та ін. – К. : Наукова думка, 1993.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

- Українська мова в інтернеті. –
[http:// www. nova. mova. com. ua](http://www.nova.mova.com.ua)
 Я розмовляю українською! –
[http:// www. arkas- prosvita. iatp. org. ua](http://www.arkas-prosvita.iatp.org.ua)
 Українська мова: Енциклопедія. –

Класифікація нормативних документів в Україні. –
[http:// document.org.ua/docs/class.php](http://document.org.ua/docs/class.php)